

Wigierski Park Narodowy to miejsce o niepodważalnych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Powołano go do życia w 1989r., by chronić jezioro Wigry, perłę Suwalszczyzny, które później włączone zostało do światowego programu ochrony ekosystemów wodnych „AQUA”. Działania Parku w osiemnastoletnim okresie jego istnienia pozwoliły na zachowanie najcenniejszych dóbr przyrodniczych.

Wózkiem po wigierskich szlakach

Wigierski Park charakteryzuje urozmaicone ukształtowanie terenu, duża lesistość oraz obfitość akwenów wodnych (42 stałe zbiorniki wodne) i ich różnorodność: jezioro Wigry należące do największych jezior w kraju połączone z innymi jeziorami, małe jeziorzeczko oraz śródlądowe dystroficzne zbiorniki „Suchary”.

Wigry to jezioro rynnowo-morenowe o powierzchni 2186 ha, z czego 68,4 ha zajmują wyspy. Ma ono 17 km długości i jest drugim pod względem głębokości jeziorem w Polsce po jeziorze Hańcza. W najgłębszym miejscu osiąga 74 m głębokości. Nazwa jeziora pochodzi prawdopodobnie od litewskiego słowa vingrus oznaczającego „kręty, zygzakowaty” – z lotu ptaka kształt jeziora przypomina dużą literę S.

Jednak Wigry nie są jedynym jeziorem w Parku. W jego granicach znajduje się jeszcze ok. 40 pomniejszych zbiorników wodnych. Do najciekawszych należy jezioro Białe o wyjątkowo czystej wodzie oraz tzw. Sucharki małe, bezodpływowe, śródlądowe jeziorzeczko o kolorze wody przypominającym mocną herbatę.

Bogactwo jezior wyróżnia Wigierskino tło innych Parków Narodowych w Polsce. Tereny Parku urozmaicone są siecią niewielkich rzek łączących jeziora. Główną i najdłuższą z nich jest Czarna Hańcza, która w górnym odcinku charakteryzuje się dużym spadkiem podobnym do potoków górskich.

Lasy, jeziora i rzeki to naturalne środowisko przebogatej flory i fauny. Występuje tu np. rosiczka nie spotykana gdzie indziej, storczyki, widłaki, bagno. Nad jeziorem Wigry gnieźdzą się m. in. orły bieliki i łabędzie nieme; natomiast w samym jeziorze żyją gatunki zwierząt reliktowych, które przetrwały w niezmienionej formie od epoki lodowcowej. Jednak najbardziej charakterystycznym dla tych terenów zwierzęciem jest bóbr. O jego popularności świadczy fakt umieszczenia podobizny bobra w emblemacie Parku.

Z historii klasztoru

Nad Wigrami króluje Kamedulski Zespół Poklasztorny, największy obiekt kulturowy tej Ziemi. Mnichów z zakonu Kamedułów nad Wigry sprowadził król Jan Kazimierz. W 1667 roku podarował im wyspę Wigry wraz z dworkiem myśliwskim, a rok później spory obszar ziemi obejmującej puszcze, jakie porastały wtedy ten region. Wraz z puszciami mnisi otrzymali wieś z chłopami pańszczyźnianymi. Miejsce to otrzymało nazwę Eremus Insulae Wigrensis, czyli erem wyspy wigierskiej. Kameduli sprowadzili się na wyspę w połowie 1668 roku, a pierwszym przeorem był ojciec Franciszek Wilga.

Natychmiast po zasiedleniu podarowanego im dworku mnisi przystąpili do budowy kościoła i budynków klasztornych oraz do zakładania ogrodów. Wybudowano wtedy młyn i browar, wyspa zaś została obwarowana i połączono ją

ze stałym łądem groblą. Zakonnicy rozpoczęli eksploatację puszczy, zakładając barcie, smolarnie, potasznie i rudnie. Mnisi otworzyli też huty wytapiające żelazo oraz szkło. Prowadzili oczywiście również gospodarkę rybacką na jeziorze Wigry.

Eksploatacja dóbr puszczańskich prowadzona była przez zakonników w sposób rabunkowy i szybko doprowadziła do wylesienia znacznych obszarów Suwalszczyzny, tak że zaczęły się nawet problemy z drewnem! Odbiło się to na lokalnym budownictwie od nastania kamedułów chaty okolicznej ludności budowane były z coraz gorszego materiału, ponieważ drewno stało się towarem trudno dostępnym. Tak intensywna eksploatacja dóbr puszczańskich sprawiła iż niedługo po ufundowaniu klasztor ten stał się najbogatszym w Polsce.

W 1710 roku król August II odebrał zakonnikom sporą część ziem, jednak klasztor nadal się bogacił. W osiem naszym wieku w posiadaniu kamedułów było miasto Suwałki, 11 folwarków, 56 wsi, kilkanaście dużych jezior, 6 młynów, 404 barcie oraz bardzo liczne gorzelnie, browa-

ry, rudnie, smolarnie i popielnie. Klasztor miał prawie 8500 poddanych.

Pierwszy klasztor, drewniany, spłonął już w 1671 r. W ciągu kilkunastu lat zakonnicy odbudowali swoją siedzibę w bardzo okazałej formie. Wzniesiono wtedy murowany zespół klasztorny w stylu barokowym z elementami klasycystycznymi i rokokowymi. Główny kompleks budynków klasztornych postawiono na sztucznym wzniesieniu, na dwóch poziomach. Pod klasztorem umieszczono wielkie piwnice do trzymania win, miodów i piwa.

Świetność klasztoru trwała aż do 1796 roku, kiedy to władze pruskie skonfiskowały majątek zakonny a w 1800 zakonnicy zostali wypędzeni i uciekli do klasztoru w Bielanach pod Warszawą. Utworzone wtedy biskupstwo wigierskie przeniesione zostało w 1823 roku do Sejna, a na Wigrach pozostała tylko parafia. Pozostawione bez opieki budynki klasztorne powoli ulegały dewastacji. Klasztor zrujnowany ostatecznie w czasie I wojny światowej, został niemal w całości odbudowany w okresie międzywoj-

nym. Niestety kolejna zawierucha wojenna znów obróciła zabudowania klasztorne w perzynę. Zniszczony klasztor ponownie odbudowano. Obecnie funkcje sakralne pełni jedynie kościół. Pozostała część klasztoru zajmuje Dom Pracy Twórczej będący w zarządzie Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Największą sławę klasztorowi przyniosła wizyta papieża Jana Pawła II, który mieszkał tutaj kilka dni w czasie swojej pielgrzymki po Polsce. Od tego czasu przybywają tutaj liczne rzesze turystów by obejrzeć pokoje, które gościły papieża.

Wigierski Park Narodowy przyjazny niepełnosprawnym

Każdy powinien mieć możliwość kontaktu z dziką i nieskażoną przyrodą. Jednym z zadań parków narodowych jest tworzenie warunków do udostępniania swojego terenu turystom, przy czym nie wolno zapominać o osobach niepełnosprawnych, którym poruszanie się sprawia określoną trudność. Od kilku lat Wigierski Park Narodowy krok po kroku przystosowuje swoje obiekty do korzystania z nich przez osoby niepełnosprawne. Lista obiektów z ułatwieniami dla niepełnosprawnych nie jest jeszcze długa, ale co roku rozszerza się o nowe udogodnienia. Park systematycznie dąży do takiej sytuacji, by osoby z ograniczeniami ruchowymi mogły korzystać ze wszystkich budowli turystycznych znajdujących się w jego granicach. Poniżej przedstawiona została aktualna lista obiektów będących w zarządzie parku posiadających udogodnienia dla osób niepełnosprawnych.

Budynek dykcji WPN w Krzywem. Główne wejście do budynku nie ma trudnych do pokonania progów czy schodków. Umożliwia to osobom niepełnosprawnym dostanie się bez problemu do ekspozycji przyrodniczej, znajdującej się na parterze tego budynku. Składa się na nią ponad 100 wypreparowanych eksponatów zwierząt ssaków, ptaków i ryb. Poza tym można się tu też zapoznać z występującymi w Parku owadami, geomorfologią terenu oraz z historią Jaćwingów. Wystawa jest przystosowana dla osób z ograniczeniami ruchowymi, a także dla osób niewidzących na planszach znajdują się teksty napisane alfabetem Braila, a zgromadzone okazy są tak wyeksponowane, by osoby niewidome miały możliwość ich dotykania. Na sali wystawowej są ponadto dwa ekrany dotykowe z prezentacjami o Parku zawierające informacyj-

ną warstwę dźwiękową. Z jednego z nich mogą korzystać osoby na wózkach. Mogą one również bez obojętnej ekspozycji rzeźb przy siedzibie Parku, ponieważ znajduje się ona płaskim, łatwo dostępnym terenie.

Platforma widokowa we wsi Bryzgiel nad jeziorem Wigry. Jest to w Parku pierwszy tego rodzaju obiekt, z którego korzystać mogą osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich oraz osoby z ograniczeniami ruchowymi. Platforma znajduje się na dachu dawnej lodowni (budowli zagłębionej w wysokim brzegu jeziora, w której gromadzono lód i przechowywano złowione

ryby), położonej na wysokiej skarpie przy zabudowaniach leśniczówki Bryzgiel. Do punktu widokowego prowadzi łagodnie opadająca, utwardzona dróżka. Na samą platformę wjeżdża się po drewnianej kładce.

Wystawa „Historia i tradycje rybołówstwa nad Wigrami” w Czerwonym Folwarku jest przystosowana dla osób z niepełnosprawnych z ograniczeniami ruchowymi. Kajakarze mogą dobijać do pomostu ze specjalnie obniżonym stopniem. Pochylnia prowadząca do sali wystawowej zabezpieczona jest balustradami.

Ścieżka edukacyjna „Jeziora” znajdująca się nad Zatoką Słupiańską daje możliwość zapoznania się z historią terenu Parku i jego geomorfologią. Trasa przebiega na odcinku około 3 kilometrów pomiędzy trzema jeziorami: Wigrami, Długim i Sucharem Wielkim. Po drodze znajduje się jedenaście przystanków, gdzie umieszczono duże tablice informacyjne z opisem poszczególnych miejsc obserwacyjnych. Ścieżka edukacyjna jest niemal w całości przygotowana

do zwiedzania przez osoby poruszające się na wózkach. W dużej części biegnie ona lokalną drogą o utwardzonej nawierzchni, na której dla bezpieczeństwa użytkowników ścieżki wykonano tzw. spowalniacze. Dwie platformy widokowe dostępne są dla wózków inwalidzkich.

Ścieżka edukacyjna „Las” dla ludzi na wózkach inwalidzkich dostępnych jest 360 metrów kładek drewnianych przez tereny podmokłe i jedna platforma widokowa przy brzegu jeziora typu suchar (Suchar I).

Ścieżka edukacyjna „Płazy” znajduje się we wsi Rosochaty Róg na nie leśnych gruntach i dostępna jest dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Miejsce edukacyjne „Dziupla” nieopodal budynku dyrekcji Parku w Krzywem znajduje się na utwardzonym terenie i nie ma żadnych barier technicznych w użytkowaniu jego urządzeń przez osoby niepełnosprawne. Zarówno miejsce na ognisko jak i sala kominkowa są dostępne dla turystów na wózkach.

Warto też wspomnieć o planowanych w parku inwestycjach, w których niepełnosprawni będą szczególnie mile widziani. Gotowy jest już projekt Stacji Edukacyjnej WIGRY – Muzeum Wigierskiego Parku Narodowego, w którym będą wszystkie niezbędne udogodnienia – podjazdy, pochylnie i windy.

W Wigierskim Parku Narodowym znaczna część szlaków turystycznych została wyznaczona po lokalnych drogach gruntowych. W południowej i środkowej części Parku, gdzie deniwelacje terenu są mniejsze, drogi te dostępne są dla wózków inwalidzkich. Dostępność poszczególnych odcinków szlaków dla penetracji na wózkach przedstawia tabela.

Bohdan Waydyk

Lp.	Szlak	Nawierzchnia	Długość [km]
1	Niebieski szlak pieszy, odcinek Huta – Krzywe - Sobolewo	żwirowa	6,6
2	Czerwony szlak pieszy, odcinek przez wieś Leszczewek (od drogi asfaltowej do przesmyku pomiędzy jeziorami Wigry i Leszczewek	żwirowa / asfaltowa	2,8
3	Zielony szlak pieszy, odcinek Gawrych Ruda (spod ośrodka „U Jawora”) – Słupie oraz fragment ścieżki edukacyjnej „Jeziora” do Suchara Wielkiego	asfaltowa	3,5
4	Zielony szlak pieszy, odcinek droga asfaltowa – Binduga – Powały – droga asfaltowa	żwirowa	2,4
5	Zielony szlak pieszy, odcinek Jastrzęby – Czerwony Krzyż	żwirowa	2,5
6	Zielony szlak pieszy, odcinek od drogi asfaltowej w kierunku i przez wieś Rosochaty Róg	żwirowa	3,0
7	Czerwony szlak pieszy, odcinek Krusznik – Monkinie (od leśniczówki Krusznik drogą żwirową na skraju lasu)	żwirowa	3,5
8	Niebieski szlak pieszy, odcinek Maćkowa Ruda – Wysoki Most	żwirowa	2,3
9	Czarny szlak pieszy Wysoki Most – Dziewiętnasty Kilometr (w tym fragment ścieżki edukacyjnej „Puszcza”)	żwirowa	2,8
10	Droga Wysoki Most – Sernetki	żwirowa	3,9
11	Międzynarodowy szlak rowerowy R11, odcinki: Danowskie – Monkinie – Bryzgiel – Gawrych Ruda – Sobolewo;	asfaltowa	15,8
12	Sobolewo – Leszczewek – Stary Folwark – klasztor wigierski;	żwirowa / asfaltowa	9,5
13	Mikołajewo – Maćkowa Ruda – Maćkowa Ruda – Pogorzelec	asfaltowa	9,4
14	Podlaski szlak bociani (rowerowy), odcinki: Sernetki – Czerwony Krzyż – Mikołajewo	żwirowa	9,7
15	Mikołajewo – Magdalenowo	asfaltowa	4,4
	Łączna długość szlaków		82,1

Dobra wola, skierowana ku drugim, stanowi myśl twórczą – materiał budowlany pod gmach dobra. Jest ona eliksirem życia, który działa skutecznie na ducha i ciało.

Prentice Mulford

